

12. BUDGETBEHEER EN VASTE KOSTEN⁸⁰

12.1. INLEIDING

Geldzorgen kunnen een grote rem zijn voor de integratie. Diensten en vrijwilligers moeten daarom aandacht besteden aan armoede en financiële problemen van nieuwkomers.

Het [Steunpunt tot Bestrijding van Armoede](#) van de federale Staat, de gemeenschappen en gewesten, erkent dat het systeem van de maatschappelijke integratie met leefloon, toeslagen, tegemoetkomingen en premies wel helpt om menswaardig te kunnen leven, maar zeer ingewikkeld is. Vele tegemoetkomingen zijn verbonden aan bepaalde categorieën van personen (bv. wel personen met leefloon, maar niet de personen met onregelmatig of laag loon uit werk). Ze zijn beperkt tot het lenigen van basisbehoeften, maar veranderen de structurele problemen niet.⁸¹

Ook het middenveld met [Netwerk tegen Armoede](#) en [Welzijnszorg](#) klaagt dit aan. In het 'Dossier 2016 [Armoede is een verhaal van 1 op 7](#)' inventariseert Welzijnszorg de oorzaken van armoede, de moeilijkheden die mensen in armoede ondervinden in hun dagelijks leven, en waar het fout loopt in beleidskeuzes zodat armoede al jaren 1 op 7 Belgen treft.

Ons economisch systeem zit bovendien vol 'armoedevallen': het gemak om geld af te halen, reclame, lenen en kopen op krediet .... Niet iedereen is bestand tegen allerlei verleidingstechnieken met bv. kredietkaarten, reclame en aanbiedingen, huis-aan-huis-verkopers .... Sommige nieuwkomers krijgen het gevoel dat ze hier kunnen gebruik maken van ongekende mogelijkheden waar ze vroeger alleen maar van konden dromen.

Tegelijk is ons systeem zeer hard voor wie niet of te laat betaalt. Dan komen er boetes. Schulden groeien exponentieel snel aan en uiteindelijk moet er toch betaald worden.

Naast de objectieve of structurele armoede, is er ook een subjectief gevoel van armoede. Elk gezin ervaart een bepaald inkomen anders en gaat anders om met geld.

De vzw Vlaams Centrum Schuldenlast⁸² vermeldt in een [nota 'schuldpreeventie'](#) dat *"allochtone (sic) cliënten vaak opvallend beter met het lage leefgeld kunnen toekomen dan de gemiddelde cliënt". Dit mag natuurlijk niet zomaar veralgemeend worden. Allochtone gezinnen zijn vaak heel creatief in het onderhoud van hun gezin. Zij hebben het eerder moeilijker met andere kosten zoals medische kosten, uitgaven voor energie, gas en water..."*

Vrijwilligers krijgen bij een huisbezoek vaak een factuur met aanmaning onder de neus. Ook hebben ze vaak ervaring met een lade of schoendoos die volgestopt is met reclame, facturen en belangrijke brieven door elkaar. Niet iedereen geeft het graag toe, maar als het probleem te groot is geworden, komt het toch op tafel. Vrijwilligers moeten wel beseffen dat budget beheren een thema is waar je gemakkelijk de zelfredzaamheid

80 Met medewerking van CAW Limburg

81 Zie hiervoor Steunpunt tot bestrijding van armoede, [Tweejaarlijks verslag](#) 2016-17, o.a. pag 26-27

82 3 Zie <http://www.vlaamscentrumschuldenlast.be/>

aantast. Ze kunnen uitleg en raad geven, eventueel helpen om met de leveranciers (voor energie, telefoon ...) te bemiddelen voor een gespreide betaling, ofwel doorverwijzen naar OCMW of CAW.

12.2. PROBLEMEN

Algemene structurele problemen maken het moeilijk om eindjes aan elkaar te knopen:

- het leefgeld is lager dan de armoedegrens: in 2018 bedraagt het leefloon voor een alleenstaande 933 € en voor een gezin 1.230 €, terwijl de Europese armoedegrens op 1.115 € ligt voor een alleenstaande en 2.341 € voor een gezin;
- leefgeld, werkloosheidsuitkeringen of loon uit dienstencheques worden soms met vertraging uitbetaald, waardoor o.a. de huur niet tijdig kan betaald worden;
- interimwerk leidt tot onregelmatige inkomsten.

En specifieke problemen voor vluchtelingen:

- ze kennen de taal en de systemen (nog) niet goed;
- ze dragen soms nog schulden mee uit de periode van hun vluchtroute;
- ze dragen vaak nog verantwoordelijkheid voor achtergebleven gezinsleden, ouders of familie en sturen deze regelmatig wat geld;
- de procedure gezinshereniging brengt torenhoge extra kosten met zich mee die het leefloon of de inkomsten uit werk ver te boven gaan (zie thema gezinshereniging);
- binnen de gemeenschappen van vluchtelingen wordt vaak veel geleend;
- het gevaar is reëel dat nieuwkomers een handtekening onder een document zetten zonder dat ze de inhoud of de draagwijdte echt begrijpen.

Stijgende energiefacturen of medische facturen doen kwetsbare gezinnen vaak de das om. Ze wonen vaak in slecht geïsoleerde woningen, waardoor hun energiefactuur de hoogte in schiet.

12.3. TIPS VAN EN VOOR VRIJWILLIGERS

- Juist omdat het beschikbaar budget zeer krap is, moet men in een vroeg stadium over **budgetbeheer** spreken. Misschien kan een vrijwilligersorganisatie aan het OCMW of CAW voorstellen om daar samen een initiatief rond te organiseren?

Sommige centra voor Basiseducatie⁸³ bieden de **cursus ‘Een huis vol papieren’** aan. Informeer bij het Centrum in de buurt of en wanneer deze opleiding daar door gaat. Misschien kan de cursusgever aan vrijwilligers nuttige informatie geven om bij specifieke vragen een goed antwoord te kunnen geven?

De cursus omvat 13 lessen van elk 3 uur, in de dag of ‘s avonds, en gaat over:

---

83 Zie basiseducatie.be/cbe-open-school-halle-vilvoorde/cursus/een-huis-vol-papieren

- je papieren klasseren en op orde houden
  - formulieren (op de computer) invullen (bv. verzekering)
  - ingewikkelde facturen begrijpen (bv. elektriciteitsfactuur)
  - contracten lezen en begrijpen (bv. huurcontract, lening)
  - meterstanden doorgeven met de computer
  - je budget beheren
  - online informatie vragen over je rechten en plichten
  - de verschillende diensten voor de consument kennen.
- Wijs op het ' **sociaal tarief' voor bepaalde categorieën** zoals personen met leefgeld, personen met een handicap, of bejaarden met gewaarborgd inkomen. Zij krijgen [sociaal tarief voor elektriciteit en/of aardgas](#), wat 1/5de van het normale tarief is. Het tarief is identiek in heel België en wordt in de meeste gevallen automatisch toegepast. Controleren kan via de factuur want het sociaal tarief staat daarop vermeld. Als het ten onrechte niet is toegepast, moet de persoon contact opnemen met het gratis nummer 0800 120 33 of het contactcenter van de FOD Economie. Zolang men het sociaal tarief geniet, heeft een overstap van energieleverancier geen zin. Sociaal tarief wordt ook toegepast voor water: [Water en sociale tegemoetkomingen' \(2018\)](#).
- Personen met een laag inkomen uit werk, hebben geen recht op sociaal tarief. Voor hen is een regelmatige vergelijking tussen de energieleveranciers belangrijk. Waarschuw dat deur-aan-deur-verkopers van energiecontracten niet betrouwbaar zijn. Wijs naar de folder van de VREG '[je kan minder betalen voor elektriciteit en aardgas](#)'
- Voor wie verwarmt met stookolie is er het [sociaal verwarmingsfonds](#), aan te vragen via OCMW. Waarschuw voor elektrische bijverwarming die veel verbruikt en duur is.
- Wat baten echter de sociale tarieven en vergelijkingen tussen leveranciers in een huurwoning die slecht geïsoleerd is? Vraag aan het OCMW of het woonloket van de gemeente of er een energiescan kan uitgevoerd worden. De [energiescan](#) is eigenlijk een huisbezoek, waarbij 'energiesnoeiers' de energetische situatie van de woning en het gedrag van de bewoners in kaart brengen. Deze energiescan is gratis voor wie behoort tot de doelgroepcategorieën.

Vrijwilligers kunnen diverse rollen opnemen om te ondersteunen bij financiële aspecten.

- Een **informerende rol**. Bn. door tijdens de praktische oefeningen Nederlands eens het thema 'belastingen en waarom deze moeten betaald worden' of 'schulden en budgetbeheer' te kiezen. Vraag eventueel hulp van een professionele dienstverlener.

- Druk de nieuwkomer op het hart dat hij geen originele belangrijke documenten en attesten mag afgeven. Als dit uitzonderlijk toch nodig zou zijn, moet hij altijd **een kopie nemen van wat hij inlevert**.
- Geef uitleg over **vaste kosten** die iedere maand terugkomen of op bepaalde tijdstippen betaald moeten worden. Nieuwkomers staan daar niet altijd bij stil. Ze hebben dan op het eind van de maand geen geld meer om facturen te betalen, of te weinig geld op de bankrekening zodat de domiciliëring niet uitgevoerd wordt, wat aanleiding geeft tot boetes. Of ze denken niet aan de schoolkosten ....
- **Een praktische rol**. Bijvoorbeeld door tips te geven over het herkennen en bewaren van administratieve papieren. Bij een vluchteling thuis kan je helpen om de lade of schoenendoor met documenten, reclamefolders en facturen uit elkaar te halen. Wijs op de logo's en geef uitleg over hoe het een van het ander te herkennen is. Leg uit dat bepaalde papieren moeten bewaard worden.
- Leg samen met de vluchteling basismappen aan voor attesten van bv. de inburgeringscursus, VDAB-opleiding, facturen, loonfiches, school, belastingen, aanvragen sociale woning ... Dat kan vaak ook op de computer. Vluchtelingen zijn daar soms beter in dan oudere vrijwilligers, maar in de vrijwilligersgroep is er vast wel iemand om dit aan de nieuwkomer uit te leggen.
- **Welzijnszorg** ontwikkelde een [budgetoefening](#). Het is een goede manier om met nieuwkomers te spreken over besteding van het beschikbare budget. Of als het onder de vrijwilligers van de organisatie gebeurt, is het een manier om stil te staan bij de wijze waarop we naar armoede kijken. De oefening kan zowel individueel als in groep gemaakt worden.
- Voor **schuldhulpverlening** bij schulden en rechten en plichten bij schulden kan een vrijwilliger veel opsteken via <http://www.eerstehulpbijschulden.be/> van het Vlaams Centrum Schuldenlast. Hij kan, indien nodig, doorverwijzen naar OCMW of CAW. De schulden aanpakken via bemiddeling van vzw [MyTrustO](#) is wellicht (nog) te moeilijk.

De Federale Overheidsdienst Financiën geeft volgende tip op een aanslagbrief personenbelasting van een persoon die 0 € belasting moet betalen:

“Er wordt u toch een aanslagbiljet toegezonden omdat de toekenning van sociale voordelen (studietoelagen, huisvestingspremie, sociale leningen, huisvesting, verhoogde tegemoetkoming, verzekering voor geneeskundige verzorging) aan een inkomensvoordeel is verbonden.

U kunt uw inkomsten over het algemeen bewijzen aan de hand van dit aanslagbiljet. Bewaar daarom dit volledige document. U kunt het ook terugvinden op onze website www.myminf.be.”